

اجتهاد

Adresse

Idjtihad Constantinople

Téléph: St. 865

1 Avril 1922 — No. 146

حياتی، فلسفی، اجتماعی فکر غزته سی

«اون یدنجی سنه تأسیسیه»

اداره خانه سی

جفال اوغلنده «اجتهاد ثوی»

تلفون : استانبول ۸۶۵

نومرو ۱۴۶ — ۱ نيسان ۱۹۲۲

بو عینی حیاتدرکه دوغومک و اولومک بشیک هماننده
océan-berceau مد وجدرلری صالار .

بوحیات جهانشمولک تماننده اعضایی مبعجل حسن ایده رم .
وبونکه مباحی اولورم . زیرا عصرلرک بوبوک ضربان حیاتی ، بو آنده
رقص ایدن قائمه در .

❖

نی نامتناهی یابدک ؛ کیفک بوبله ایسته یور . بوانجه کلبی ،
هائما بوشالتیورسک و اونی لاینقطع یکیدن تازه حیات ایله
دولدوریورسک .

بو قامشدن فلاوته بی تپه لردن و وادیلردن کتیردک ؛ اونا ابتدای
یکی نمهلر نفخ ایتدک .

لایموت آلریکک تمانسیله ، مسرور قلبم حدودندن چیتار
وبیانه گلر کشف رازلر حالنده صاجیلر .

سنگ نامتناهی موهبلریکی آلماتی ایچون بنمایلکیز طار اهرم
وار . فقط عصرلر کچور و سن دائما آقیتیورسک و دائما ، داما
طولاجاق بروار .

❖

فقط استاد ! سن ناصل تقی ایدیورسک ، بیامیورم ، و دائما
حیرت سا کتمان ایچنده سنی دیکلورم .

موسیقیک نوری جهانی تنویر ایدیورم . سنگ موسیقیک
نفخه حیاتیسی سماند سایه عکس انداز اولور .

موسیقیک مقدس طالعیمی ، طاشدن بندلر آراسنده ظهور
ایدر وقایلردن آشای آتیلر .

بنم قلم سنگ نمه کله بیراشمه به متعسر در . فقط سته دوغور
بلا فائده چابالایور . سوبله جکدم ... فقط بنم اسامدن هیچ

بیر نمه تشکلی اتمه یور و شاشقین بیر حالده تظم ایدیورم . آه ،
استاد ، بنم کوکلی موسیقیک نامتناهی گوهرلرند اسیر ایتدک .

رایضمرانات نافور

ستون انتقاد

یا کلمه دوغور و خوشنوسه

جناب شهاب الدین بک بو عنوانه (پیام صباح) ک

۲۰ مارت ۱۹۲۲ تاریخلی نسخه سنده بیر مقاله نشر ایتندی .

مقاله نك، محاکمه نك مکمل بیر سقیقوولو حیاتی در . دنیاده

هیچ بیر مملکت یوقدرکه بومقاله یی اوقومایه ، ملاحظه

ایتمیه ، متنبه اولمایه بزم مملکتیمز قادر محتاج اولسون .

دائما عقلیه دوشونمش وحسیاتی میرلراند قجه سن صوص !

دیمه یی بیلمش اولان بوروشن نظر متفکر مزك مقاله سندن

شو ایکی فقره یی « اجتهاد » قارلرینک نظر دقته عرض

ایدیورم :

Rabindranath Tagore ربه بصره یارمرلر

بو نسخه مزده مشهور هند شاعری نك بعض منتخب
پارچهلرینی درج ایدیورم . آوروباده سیاحتی ، طرفدار
وعلهدارلری نك ولولعلی تظا هراته سبیت ویره
بودای شاهرک دما کوزل پارچهلرینی و حکایه لرینی
قارلریمزه تقدیم ایده جکزم . شیمدیک (۸۲) نومرولی
(اجتهاد) ه بافک ، اوراده Tagore حقنده برآز
معلومات ایله « رفاصه » آدی بر منظومه سنک ترجمه سنی
بولورسکزم .

❖

الارینی صیقورم ؛ کندیسینی باغریمه باصیورم .
قوجاغی کوزلاکیله طولدورمایه ، بوسه لرمله تبسمی تالان [۰]
ایتمیه ، نظارلرینی کوزلرمله ایچمه به چایشیورم .
مهات ! فقط بونلر زده ده ؛ سناک مائیلکینی کیم حکمنه منقاد
ایده بیلیر ؟ کوزلابی درآغوش ایتک ایسته یورم ، اللرمک آره سنده
جسمدن باشقا بر شی براقایاق بدن فرار ایدیورم .
مبهوت و بورغون تکرار دوشیورم .
یالکیز روحک تماس ایده بیله جکی چیچکه جسم ناصل تماس
ایده بیلیر ؟

❖

خفتک تازه اولدینی و بوتون ییلدیزلرک ابلک شمشه لرله
بارلادقلری زمان ، اهلر سادده مجلسلرینی قوردیلر ؛ « ای اوچه
کال ، ای نشاط محض ! » نمه سنی ترنم ایتدیلر .

فقط اهلردن بیر آتسزین ، « غالباً به سلسله نوردده بیر
دوشوکلک وار و ییلدیزلردن بیر ضایع اولش اولسه کرک ! »
دیه باغیردی . ربابلرینک آلتون تلی قوبدی ؛ ترنملری طوردی
وخشیت ایچنده آغلادیلر . شبهه سز بو غائب اولان ییلدیز ،
ییلدیزلرک الک کوزله و بوتون سمارک شان و شرفی ایدی .

او کوندن بری لاینقطع بو ییلدیزی آرادلر و اهلر یکدیگریه
تظم ایدر : « او غائب ییلدیزله جوانیکانه سرورینی غائب ایتشد . ! »
دیرلر .

بونکله برابر کیمه نك درین سکوئی ایچنده ییلدیزلر تبسم
ایدر و آره لرند قونوشورلر : بونجری نافله در ! انقطاع سز بیر تکمل
هر طرفه موجود در .

❖

کیمه کوندوز دامارلرمده جریان ایدن نهر ، بین العوالم جریان ،
وموزون ضربان ایله رقص ایدن نهر در .

. . بو عینی حیاتدر ، که ارضک غباری آره سندن نشئه سنی ،
یشیل اوتلر وجوشغون چیچکر و یابرانلر طالعهلری حالنده
اظهار ایدر .

[۰] Stéphane Mallarmé نك پک نفیس اولان
Princesse, nommez-moi berger de vos
sourires مصراعنی بر آز آ کدیریورم .

« طوغرو دوشونمکمی ایسته بورژ ، اول بول باباغلاندن
چيقاجز . مسوطاغزى ديلز تکرار ايتمه چک . او قودقلمزى
وايشه کلرمزى مراقبه آلتنده طوته چز . بزجه لاف وروایت
دکل آنجی آثار ووقایع قیمتدار اوله چق . « جریان » دیدکاری
مؤثر اجنامی ، قابلیماه چز . حق « تواتر » بزجه دائما حقیقت
آلده ایدن بر تر جان حوادث کی تلقی اولونما یاجق . هر حادثه نك
اولا سبب اصلین ، صوکره عوامل فرعیه سنی آرایا چز ؛ بولری
آرادکن حصه تقدیری و حصه تصادفی تعیین ایتمی اونوماه چز ،
و حادثه بی بر سلسله علله ربط ایتدکن صوکره آثار حاضره
و نتایج آتی سنی درپیش ایدم چکز . بو بولده اعمال افکار ایدرکن
خیالات و آملره ، منافع و حسیانزه ، و حق او وقته قدر حقیقت
بیله کلرمزه : « سز صوصکمز و اوتیه چکیلیکمز ! » دیه چکز ؛
هیچ برین محاکمه زده بر عامل کی قبول ایتمه چکز . و بالخاصه
شوکا دفت ایدم چکز که فی الواقع حقیقته واصل اولادن : « بولدی ! »
دیه حاکم مایلم .

بونک ایچون مسأله بی ممکن مرتبه تحدید ایتمکه ایشه باشلامالی یز .
ثانیاً او مسأله محدودده مواجهه سنده تمامیه انقشیتدن تجرد ایدم رک
ربی و آفاق طاور ائمی یز . ثالثاً حادثه نك بتون اسباب موجب سنی
آرامالی و هر برینک قیمت نسبییه ورتیه سنی تعیین ایتمی یز . رابعاً
بالغات حادثه نك آثار موجوده سنی تحقیق ایدم رک هر برینی حوادث
مماثلته اتفاق شهادتی ایله توثیقه چالیمالی یز . خامساً اسباب ایله
آثار آرمه سنده دائما و هر طرفه تکرری کورولمش بر علاقه ثابت
کشف ایتدکجه حقیقته واصل اولدیغمزه اینتاممالی و تحقیق ایتد
دوام ایتمی یز . و شاید وسائط تحقیقیه نك نقصاندن ناشی اکمال
محاکمه ایدمیه چک اولورسوق وضع اشتباهده قالما یز .

هر مسأله نك هر زمان یالکمز بر صورت حلی معقول اوله چمی
ادما اولونماز . بالخصوص مسائل اجتماعیده چوق کره متعدد
صورحلیه تحلی ایدز . بوله احوالده وظیفه فکریه سز هر صورت
حکک قیمت نسبییه سنی آراشدیرمق در و بو قیتمی هر شیدن زیاده
تجارب سابقه تعیین مدار اولور .

« بوکون ، این اولکمز ، بیکده طقوز یوز طقسان طقوز
وطنداشمزک فکریلری حسلیته استناد ایدر . بر حقیقت مشهوده
اوزربنه اثنای فکر ایدن آنجی بر قاج مستفاد .
حسیانزله دوشونمکه بزی اول « سهی اقل » قانونی سوق ایدر .
حسیانزله دوشونمکه یوزغوناق طوبماز ، چونکه او دوشونوش
مسمعی دماغیه ایسته سز . و بالعمکس آفاق دوشونمک اعمال دماغه
متوقفدر ، اونک ایچون هدف استئقال اولور .

دیگر جهندن حسی فکریلرک چوغی بزّه ادبی و بدیعی ظرفلر
ایچنده اسلوب ظرافتیه تلقین اولنور ، بوندن طولانی اونلری
قبول وعضه دماغی خواهشکر کوروروز . حال بوک آفاق
فکریلری تلقی ایچون دوشونمک لازمدر ؛ دوشونمک ایسه برسمی
و بناء علیه جزئی کلی بر المدر .

حسی دوشونلر علی الاکثر کوزل سوبلر ، فقط طوغرو
سوبله سنی آنجی اثر تصادف اوله بیلیر .

حسلیته تبعاً دوشونلرده افکار ثابته آرامایکمز . اُسْن
روز کارک استقامته کوره حسلی دیکشیر و حسلی فکریلری
دیکشیردر . عینی مسأله حقیقده طوق قارینه باشقه و قارنی آجیقه
باشقه فکر ویرر . اک صعبالحل مسأله لری اکک دیلر کی
قولایله کسر آثار ، هله النده ظریف بر جله یاخود نکشلی
بر مصراع وارسه !

حسی دوشون بر آدامه حقیقی کوسترمکه ، آکلاتمه چالیمق
عبله اشتغالدر . اونی فکرندن آیرمق ایچون او فکری تولید
ایدن حسیاتدن ده فوتمی حسیات تلقین ایتک لازم کلیر . حسی
دوشون آنجی دلائل حسیه بی قبول ایدر ؛ اونک نظرنده علمی
و آفاق دلائلک هیچ بر قیمتی یوقدر .

مثلاً حسیاتنه مستنداً دوشون بر آدام قارشیکزده ادعا
ایدیورکه مرحوم طلعت پاشا بر داهی سیاسی ، بر آتشپاره حیت ،
بر پیام نه جلادندی . بوکا مقابل فنی ، و طوغرو دوشون بر ذات
او آدامه طلعتک مملکتزده غائب ایتدیردیکی اراضی ، نفوسی ،
ثروتی بر رکونش کی کوسترسه اوینه حسن توجهنده اصرار ایدر .
چونکه او بر شخصی ، اعمال و اجرا آتی ایله دکل ، او و شخص
حقیقده سوبله نك سوزلرک تلقین ایتدیکی حسیات ایله اولچمکه
آلیشمشدر و اندازه سینه کوره طلعت سز نه دیمش اولسه کز
او بوکسک کورور . و آلدانیدیکی هیچ بر زمان آکلاماز که
تصحیح افکار ایتسین .

طلعت پاشا مثالنک معکوسی ده عینی درجهده واقع
و منتشردر . فلان آدام دینسزدر ، فلان آدام اللهه اینانماز
دیندیکی بوکافیدر . دین ندر ، دینسز اولماق ندر ؟ حراندیش
اولماق دینسز اولماق قی ؟

بورالری تحقیق ایتک ، جناب شهاب الدین بکک یک ایی
سوبله دیکی کی « سهی اقل » قانونجه آز چوق «الم» در .
سوبله ننه اینانماق ، سوبله نك ماهیت حقیقیه سنی آراشدیروب
آکلاماقدن قولایدر . بناء علیه شو آدامه فنا آدام ،

اعتقادسز آدام دیورلر آ ، بنده اویله بیلیرم ، تحقیق و تدقیق
زحمته نه کبریم ؟ دیمک قفاری اولمایانلرک صفت ثابته لریدر .
بر مذهب صرفان و ایمانک ارکان اعتقادیه سندن اولان

Penser c'est régner یعنی « دوشونمک حکمران
اولماقدر » نص قاطع و بلندی ، دوشونمه مه نك ، محاکمه و معاقله
ایتمه مه نك ده بهام حیاتی باشماق اولدیغی یک ایی کوستریر .

حسیات ایله حکم و حرکت ایتمه نك ، باشقه لرینک
دوشونمه یز قفالرینه کوره دوشونمه نك جزاسنی زواللی
انسانیت عصرلردن بری چکیوردی . حرب عمومی ،
بودوشونمه مک ، حسیات و تلقیناب انفسیه یه ترک عنان
ایده نك اسباب و نتایجی معاینه و درپیش ایتمه مک ، حقایق

آفایه بی کورمه مک ویا کورمه مک یوزندن وقوعه کلدی.
ودنیانک آرام وانتظامی بوزولدی، جهان قان وکوز
یاشی طوفانسه مستغرق اولدی. اوتوز قرق سنه، دارالفنونلرده
قونفرانسلرده، مکتبلرده تلقین وتعمیم اولونان بیر حرص
ووعم، «ملکة فاکره» بی ضموره اوغراتدی. یتیش
میلونلق بیر آلمانیا، یدی یاشنده برچو جوغک یایامایاجی،
مثلاً آمریقای حربه اشتراک ایتدیرمه مکده کی عظیم فائده سی
کورمه مک کی، چو جو ققلر وحتی بدلالقلر یادی.

اجتهاد

بر توضیح

موسی جارا الله افندی بیکیف مقننه

بر زمانلر (علمدار) ده بر ذات عالی طرفندن «دینی مجددلر»
عنوانیله یازیلان مقاله لرده (موسی جارا الله افندی بیکیف) ه
واقع اولان بعض حقمنز تعرضلره جواباً «مجددلر مجتهدی»
دیه بر مقاله یازوب «محفل» مجموعه سنه کوندر مشدم.
بو مقاله نك - محفل شرائطنه رعایت ایدلدیکندن بحث
ایله - آنحق بر قسمی صاحب مجموعه نك مطالعه سیله
برابر اون دردنجی نسخه ده درج ایدلدی. اک مهم قسمی
ایسه مسکوت یکیلدی که بو بر قاج سطرله بوقطه بی توضیح
ایتک ایستیورم:

محفل مجموعه بی صاحبی [... دعوائی اثبات ایچون
موسی افندینک آنحق (خلق نظرینه بر یجه مسئله) سنی
حجت اوله رق کوستریبور] دیدکن صوکره [او کتابی
وقتیله بنده کور مشدم. خاطرمد قالدیغه کوره
مندرجاتنده او یله فوق العاده ک یوقدی. صوکره
«مسلمانلغک مدار افتخاری و عالم اسلامیتک باش ناجی»
اولدینی ادعا ایدیلن موسی افندی بی بزدن دهیایی
بیلملری لازم کلن روسیه مسلمانلری ده یک او قدر
یوکسکلرده اوچورمایورلردی. تورک، تانار و بلغارلره
داثر ایکی جلد بر تاریخ یازمش اولان قازان علماسندن
شیخ مراد افندی بر قاج سنه اول استانبوله کلدی.
کندیسیله کوروشدیکمزده موسی افندی موضوع بحث

اولمش، شیخ افندی؛ صاحب مقاله نك ظنی خلافتیه
بیان مطالعه ایله مشدی. [دیبورلر. بز و مجتهدلر
مجتهدی] عنوانی مقاله ده موسی افندی بیکیفک بالکنز
«خلق نظرینه بر یجه مسئله» سنی حجت اوله رق کوسترمک
ایسته مدک. بلغارلرک چالجه یه قدر کلوب خلافت
اسلامیه نك قابولرنده باطلا تذلری طویلرک قولاقلمزده
عکس ایتدیکی بر قسم خواجهرلریزک بحال س محبتده
لقلقیات ایله وقت کچیردکلری او محشری دقیقه لرده
موسی افندینک عالم اسلامیتده کی انحطاط اسبابی طرفیله
ایضاح ایتدیکی وتنور اسلام ایچون کیجه لی کوندوزلی
چالیشدیغی کوستردکن باشقا بویوله مجاهده ایدن حقیقی
بر عالمی ده اسلامیتک دائماً تقدیر ایده جکنه: شبه اولمادیغی
بیلدیرمک ایستندک. بونکله برابر مشارالیهک (بیوک
موضوعده اوافق فکرلر)، (اوزون کونلرده روزه)
وداها سائر آثار یله ۱۹۱۷ سنه سنده شریعت اسلامیه
اساسلری یتیش ایکی صحیفه ده جمع ایدلرک نشر ایتدیگی
(شریعت اساسلری) عنوانی اثری موجود ایکن
«محفل» ده دنیلدیکی کی، «خلق نظرینه بر یجه»
مسئله بی «حجت» اوله رق کوسترمک یک غریب
اولور. بوندن بشقه ۱۹۱۷ سنه سنده اوتوزوش میلیون
روسیه مسلمانلری نك بالانتخاب موسقومه کوندر دکلری
طقوزبوزی متجاوز اسلام مبعوثلری نك اجتماع یله عقد
اولان (روسیه مسلمانلری قونفره سی) نده موسی جارا الله
بیکیف حضرتلری ریاسته انتخاب ایدلش و روسیه
مسلمانلری نك مقدرات حیاتیه لری موضوع بحث اولورکن
ملت اسلامیه ایچون اجتهدی وشرعی یردیکی قرارلری
قازانده منتشر (بیلدیز)، اوره نبورغده (وقت)،
موسقومه (ایل)، قریمده (ترجمان) و (ملت) کی
تانارجه و تورکجه غزتلر ایله دیگر غزتلرک مفتخر تقدیر
ایتدکلری کورمش و اوقومش اولدیغ کی روسیه مسلمانلری نك
علمی و ادبی مجلسلرنده بولنه رق «نادر تصادف ایدیلن
بر اسلام علماسی» اولدیغندن بحث ایدلدیکنده شاهد
اولمشمدر. حال بویله ایکن بر شیخ مراد افندینک شخصی
مطالعه سنک طبیعتیله کأن لم یکن حکمنده قله جفی بدیهیدر.
کله لم اصل مقصده: (دینی مجددلر) مقاله سنده تنقیده